

TEMA SJÖSÄKERHET

Ha en trygg båtsommar

Nu börjar den period på året som alla båtälskare längtar till. Att få ge sig ut med båten på sjön och njuta av sol, vind och vatten, bad och fiske i våra underbara skärgårdar. Text: Bengt Anderhagen

MEN DEN SOLIGA dagen kan plötsligt övergå i åska, regn och kuling, motorn kan lägga av, du kanske går på grund eller någon ramlar överbord. För att klara av oväntade situationer gäller det att vara förberedd. Det är du som skeppare som ansvarar för din besättning och dina gäster ombord, att färden är sjösäker.

Du vet att samtliga ombord ska ha flytväst, att du ska lyssna på väderleksrapporten innan avfärd, att du ska ha med dig reservdelar och en extradunk med soppa till motorn, ankare och ordentligt med tamp. Läns- och brandsläckare. Att du har navigationsutrustning och

kompass. Du har din mobiltelefon i vattentätt fodral så att den fungerar om du skulle ramla i sjön. Allt det här vet du, det behöver vi inte tjata om. Men du ska få lite andra råd och tips som rör ämnet sjösäkerhet.

OM DU ANVÄNDER uppblåsbar flytväst måste du vara säker på att den verkligen blåses upp om du hamnar i sjön. Kontrollera att utlösningmekanismen och gaspatronen är intakta och att de inte har passerat sin utgångstid. Alla utlösningsskärmar ska vara datummärkta och har tiden gått ut ska du byta.

Idag är det inget problem att få en alldeles färsk väderrapport

över just det område där du befinner dig eller dit du ska. Via mobilen kan du få reda på sikt, vindstyrka, vindriktning, strömmar och vattennivå. Sjöfartsverket har en app som heter ViVa och Sjöräddningssällskapet har en motsvarande app som heter Kustväder.

Surfplattor och smartphones som har navigationsappar blir allt vanligare och fungerar i allmänhet mycket bra. Men tänk på att batteritiden är begränsad, ha därför alltid med dig papperssjökort ombord. Det är också viktigt att alla sjökort är uppdaterade, både papperskorten och de digitala. För några år sedan hände en tragisk olycka i Ljungskile då en

familj körde rakt in i en brygga som inte var markerad på deras uppdaterade elektroniska sjökort.

Använder du GPS och elektroniska sjökort får du inte glömma bort att hålla god utkik. Det har hänt flera olyckor där navigatören stirrat blint i skärmen och missat båtar och föremål i grannskapet. Runda heller inte öar och uddar för snävt, elektroniken har en viss eftersläpning och du kan riskera att gå på grund.

HÅLL GÄRNA EN säkerhetsgenomgång när det kommer nya personer ombord, spelar ingen roll om det är en stor eller liten båt. Visa var brandsläckaren och läns- och brandsläckarens pump finns. Hur de ska agera

Bengt Anderhagen.

om någon faller överbord och hur båten manövreras. Hur de kallar på hjälp med exempelvis en VHF-radio. Det kan ju faktiskt vara du själv som skeppare som på ett eller annat sätt blir utslagen. Då är det viktigt att andra kan sköta båten. Du som man, handen på hjärtat, låter du din fru eller sambo styra och manövrera båten? Eller är det hon som får hoppa iland med förtampen? Olycksstatistik visar att det är mest kvinnor som skadas vid hopp iland...

Om du är lite säkerhetsmedveten och har lite omtanke om din besättning och båt får alldeles säkert en härlig och trivsamt båtsäsong. Och man går sällan på grund – för det mesta finns det ju vatten! ☺

Kolla genom båtens sjukvårdslåda innan båtsäsongen startar.

Skeppsapotek för båtägaren

Det är inte bara mat, dryck och flytvästar som ska med ut på båtsemestern. Befälhavaren har ett totalansvar för besättning, båt och färd och måste kunna hantera många olika situationer. Text: Lars Afzelius

DÅ ÄR DET bra att ta med lite extra utrustning i beredskap för olika händelser. Vi uppehåller oss här vid det som bör finnas i ett skeppsapotek ombord för att kunna klara av enklare åkommor och skador för både barn och vuxna.

Den föreslagna sjukvårdssatsen innehåller enbart receptfria varor. Vad som ska medföras varierar givetvis beroende på hur länge man tänker vara borta, vilka resmål som är planerade och besättningens normala medicinbehov. Glöm inte de receptbelagda läkemedel plus recept som någon är beroende av och kanske måste komplettera under resan.

SÅR OCH OMLÅSTRING

- Plåster, kompresser, kirurgtejp och tryckförband. Suturtejp vid omplåstring av glipande sår när man inte har möjlighet att sy ihop såret.
- Elastisk binda som stödjer t. ex. en vrist vid ett oturligt hopp i land.
- Räddningsfilt.

LINDRANDE SALVOR

- Xylocainsalva, en bedövande salva som lindrar smärta vid till exempel rengöring av skrubbsår.
- Hydrokortisonkräm, som lindrar vid klåda, till exempel vid solsveda och minskar en svullnad vid insektsbett.

SMÄRTSTILLANDE och febernedsättande tabletter

- Alvedon eller likande paracetamolpreparat. Fråga på apoteket.

SMÅTT & GOTT

- Pincett och sax. För att ta bort en sticka i huden eller fästing som sitter i huden eller klippa upp ett byxben för att komma åt en skada.
- Åksjuketabletter för dem som har lätt för att bli sjösjuka.
- Antiallergitabletter.
- Tabletter mot förstoppning och tabletter mot diarré.
- Myggstift, nässpray och framför allt solskyddsmedel bör också finnas med i apoteket ombord
- Febertermometer. Om någon blir så sjuk ombord att man måste kontakta en sjukvårdsinrättning kommer ofta frågan om patienten har feber. Då är det bra att veta.
- Vid brännskador från till exempel maneter, skölj med söt- eller saltvatten och smörj in med Xylocainsalva. Använd gärna engångshandskar av latex för att skydda händerna.
- Om det behövs koksaltlösning för att exempelvis skölja ett öga kan man koka upp 1 dl vatten och tillsätta ett krm salt. Låt sedan vattnet svalna till kroppstemperatur före sköljning.

TILL SIST

Besök närmaste apotek och gå tillsammans med personal igenom listan och be om förslag på preparat och sårvårdsprodukter som bör ingå i skeppsapoteket. Förvaring ombord ska ske på ett torrt ställe. Glöm heller inte att kontrollera eventuella äldre produkters utgångsdatum. ☺

WeCamp & GoCamp

Ett unikt sortiment av tillbehör för båt, husbil och husvagn. Finns endast hos din KAMA-handlare.

WeCamp gasolgrill

Bordsgrill med steglös reglering av värme. Drivs av gasol och tänds enkelt med piezotändare. Grillen har inbyggd termometer och avlastningshyllor av plast som kan tas bort. Grillgaller av gjutjärn. För gasoltryck 30 mbar. Vikt: 7,5 kg.

GoCamp solpaneler

Solpaneler av högsta kvalitet, i fyra effektstorlekar: 75W, 100W, 120W och 150W. Tillverkade av monocrystal och med kraftig aluminiumram med förmonterad aerodynamisk spoiler som förkortar och förenklar monteringen. Bygger endast 54 mm på höjden.

Följ oss på Facebook

Handla via KAMA Order To Store Enklare kan det inte bli!

www.kamafritid.se

Du kan själv göra en egenkontroll av båten innan du ger dig ut på sjön.

Är din båt säker?

Är min båt säker? Det är en fråga du bör ställa dig själv innan du far ut på sjön. Text: Bengt Anderhagen Foto: Lotta Ivarsson

ETT BRA SÄTT att ta reda på det är att anlita en båtsäkerhetsbesiktningsman. Många klubbar har en sådan utbildad person som för några hundralappar kollar igenom din båt och ser efter om den är säker. Har du inte möjlighet att anlita en säkerhetsbesiktningsman kan du själv göra en egenkontroll av din båt.

Svenska Båtunionen har tagit fram en mycket bra checklista som du kan följa. I checklisten får du reda på hur exempelvis skrovgenomföringar och slangkopplingar ska vara utförda liksom bränslesystemet. Observera att hela bränslesystemet ska vara jordat från däcksgenomföringen och luftningsventilen via tanken till motorblocket. Detta gäller för alla bränslen, alltså även diesel.

En anläggning som man absolut inte får slarva med är gasolen. För att testa att det inte finns något läckage mellan gasoltub och spis kan du enkelt göra denna test: tänd köket, släck köket efter en liten stund, stäng kranen på gasoltuben. Efter ca 30 minuter ska köket kunna tändas på den gasol som finns mellan tub och kök. Om inte har du läckage någonstans, åtgärda genast!

I CHECKLISTAN FINNS även ett avsnitt som handlar om säkerhetsutrustning, bland annat ankare och linor, säkerhetsseklar, flytvästar och nödsignaler.

Ta som vana att kolla igenom din egen båt varje vår, det tar bara någon timme. Det gäller ju förstärkt också att åtgärda det som inte fyller kraven i checklisten. Sedan kan du njuta av sommarens båtturer i vetskap om att du gjort vad du kan för att din båt ska vara säker. ☺

Skrov o Däck:

- a. Fästenerdringar: Beslag, röståm, rökken, handledare och handtag ska vara väl fastsatta, om möjligt med genomgående bult.
 - ... Är båten försedd med beslag som möjliggör säker förkyllning och bogsering i både för och akter?
- b. Skrovgenomföringar: Kontrollera skrovgenomföringar som finns under eller intill vattentätningen samt avstängningsventilernas säkra funktion. Kontrollera även slängars väntning och rikt riktning. Slängar ska ha dubbla, motvridna, sprutade slangfästare. Vid genomföringar lägre än 100 mm, över vattentätningen ska det finnas avstängningsventiler eller fast rör upp till 300 mm över vattentätningen.
 - ... Kanske pluggar av rivstift till eller överliggande material bör finnas ombord.
- c. Personskydd: Räddningsstige ska vara nedfällbar till minst 300 mm under vattentätningen och kunna fällas av någon som ligger i vattnet.
- d. Luftpump: 1 löt över 6,0 meter ska det finnas en fast monterad manuell luftpump.

1. Motor:

- a. Motorn: Motorn ska vara skilt från andra utrymmen med skott eller dylikt och får inte användas för annat ändamål. Benzinmotorer bör vara gästställda upp till däck eller däck, isoleringsmaterial ska ha oelastisk yta och vara självsläckande.
- b. Avgassystem: Avgasrör och slangar ska vara i god kondition och utan läckage. Slangfästare ska vara dubbla av sprutad metall samt monterade motvridna. Avgaskök ska finnas och vara min. 300 mm över vattentätningen.
- Rekommendationer:** Det är lämpligt att ha med impeller och bränslefilter ombord. Även om Du inte själv anser dig kunna lyta något av dessa är möjligheten till hjälp större om man har reservdelarna med sig.

Utdrag ur Egenkontroll av fritidsbåt.

Vi står på grund!

Du sitter där ombord och njuter av sol och glittrande vatten, allt är frid och fröjd. Men plötsligt säger det PANG! och båten tvärstannar, lägger sig på sidan och allt blir kaos. Du har gått på grund! Panik – eller? Text: Bengt Anderhagen Foto: Sjöräddningssällskapet Illustrationer: Jerker Johansson

TROTS ALLT NOGGRANNARE

sjökort och elektroniska navigationshjälpmedel så inträffar det grundstötningar. Man skulle tro att det mest sker på okända vatten, men många grundstötningar inträffar i hemmavatten. Orsaken kan vara att båtägaren släpper på koncentrationen, sitter och pratar eller inte håller tillräckligt avstånd till grundet.

Att gå på grund kan vara en omtumlande upplevelse, framför allt om det sker i hög fart. Risken är då stor att man exempelvis skadas av vindrutan eller ramlar ner i salongen på grund av den hastiga uppbromsningen.

Situationen som sådan, väder, vind och båttyp avgör hur du bör agera. Försök att handla lugnt och metodiskt. Här några tips:

När den första chocken lagt sig stannar du motorn och tar hand om eventuella skadade. Seglar du tar du ner seglen så fort som möjligt. Bedömer du situationen som akut och allvarlig larmar du omedelbart sjöräddningen.

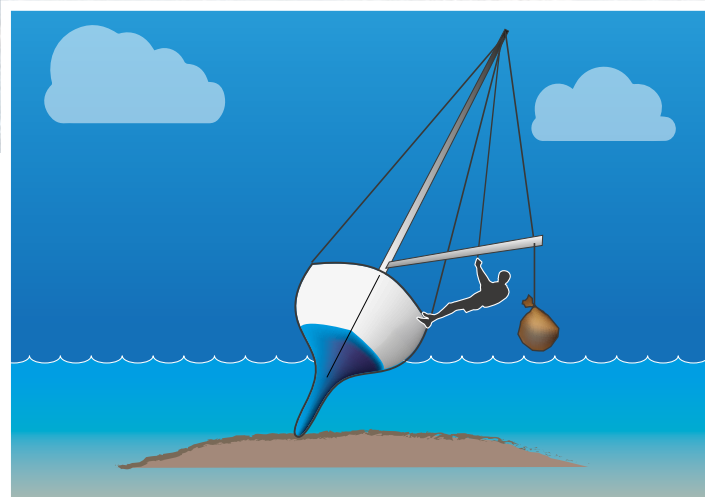
UNDERSÖK SEDAN BÅTEN inombords och kontrollera om det har uppstått några sprickor eller läckage. Om det inte är kraftig sjöhävning och båten står kvar på grundet behöver du inte stressa

eftersom risken för att den ska sjunka då är liten. Ta en ordentlig titt runt om och se efter hur själva grynnan ser ut. Kanske det går att komma loss för motor om inte propeller eller drev är skadat. En metod kan vara att försöka kränga av båten eller genom att flytta om last ombord. Är man flera personer kan det kanske hjälpa att dessa ställer sig i fören eller i aktern och med sin vikt får båten att lättas. Oftast är det bäst att ta sig av grundet via samma väg som man kom dit.

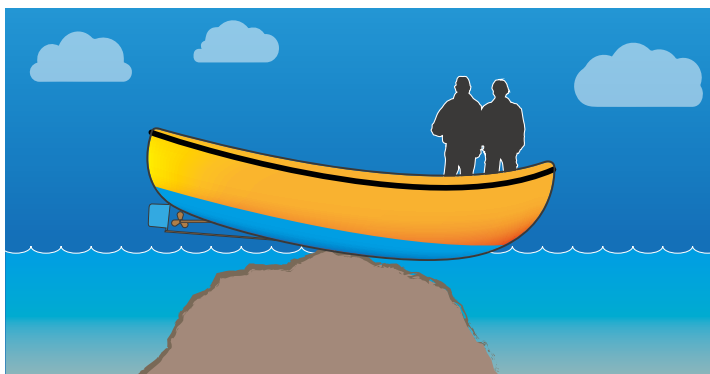
Skulle det vara så illa att du inte kommer loss är det bara att invänta hjälp av någon som kan dra din båt av grundet. Kom

överens med den som ska bogsera åt vilket håll som haveristen ska dras av (jag går här inte in på juridiska och ekonomiska spörsmål som kan uppstå om det inte är en räddningsorganisation som assisterar).

När bogsertampen kommer över gäller det att lägga fast den om något rejält. Jag har sett många knapar och halkipar lossna och flyga iväg när bogseringen startar. Låg fart och inget ryck är melodin. När den grundstötta båten glidit av grundet och bogseringen börjar gäller det att ha ordentligt med bogserlina mellan båtarna, ju mer sjögång, desto mer lina. ☺

Försök kränga av båten med viktförändring!

Ibland kan besättningen vara värd sin vikt i guld!

Klurig tätanordning

OM EN SKROVGENOMFÖRING eller avstängningsventil skulle gå sönder och det börjar forsa in vatten gäller det att agera snabbt. En åtgärd är att hamra in en konisk mjuk träplugg i hålet och på så sätt få tätt.

Nu finns en ny klurig tätanordning, Seabung, som löser situationen snabbt och enkelt. Den består av en slags gummipropp eller kupol som man via en kort stång trycker ner i hålet så att den hamnar på utsidan. Tack vare vattentrycket tätar proppen hålet. Desto djupare skrovgenomföringen är placerad desto hårdare

pressas Seabung mot skrovet. När proppen är på plats säkras den med en lina eller en medföljande fixtur. Systemet tillåter byte av kran utan att torrsätta båten. Det går även att fortsätta färden om man kör med måttlig fart. Seabung levereras i två-pack för hålstorlekarna 25 – 52 mm och 19 – 32 mm.

En vettig säkerhetsinvestering, framför allt om kranar och genomföringar börjar komma upp i åren. Se video om Seabung via marinexpo.se
Text: Bengt Anderhagen
Foto: Roland Brinkberg & Marinexpo

Om du behöver hjälp

I EN NÖDSITUATION ringer du larmnumret 112 och begär sjöräddningen. Då kopplas du till Sjöfartsverkets sjö- och flygräddningscentral i Göteborg. Här får du tala med en sjöräddningsledare som kommer att fråga dig om vad som har hänt, hur många personer ni är ombord, telefonnummer, position och vilken hjälp som kan krävas.

Efter behov larmar sjöräddningsledaren ut de enheter som kan behövas och finns i närheten, exempelvis Sjöräddningssällskapet, Kustbevakningen, Sjöpolisen och/eller Sjöfartsverkets räddningshelikoptrar.

Har du VHF-radio ombord gör du ett nödanrop, MAYDAY, på kanal 16, den internationella nödkanalen. Sjö- och flygräddningscentralens anrop är Sweden Rescue.

Skulle telefonen och radion vara utslagna kan du larma genom att skicka upp röda nödraketer. Passerar någon båt kan du signalera efter hjälp genom att höja och sänka armarna i sidled. Du kan tuta nödsignalen SOS: 3 korta, 3 långa, 3 korta ljud med signalhorn eller göra motsvarande i mörker med en ficklampa. Använd en spegel för att göra solkatter, ja alla knep är tillåtna för att kalla på hjälp.

Alla kan få problem även på sjön. Här är några tips hur du hanterar situationen. Foto: Sjöfartsverket.

Ser du själv någon båt i sjönöd eller röda raketer på himlen bör du snarast kontakta räddningscentralen. Dessutom är du enligt lag skyldig att hjälpa till med att rädda människor i nöd om det kan ske utan allvarlig fara för den egna båten eller för dem ombord.

Oftast handlar det inte om något akutfall utan det kan röra sig om motorstopp på grund av soppatorsk eller igensatta filter, tamp i propellern och motsvarande.

Är du medlem i Sjöräddningssällskapet eller har avtal med Sjöassistans kan du få hjälp av dem. Då kontaktar du dem direkt och behöver inte blanda in sjöräddningen.

Text: Bengt Anderhagen

Livflotten skapar trygghet

Att ha med sig en livflotte ombord är inte så vanligt. Livflotten är dessutom ett av de föremål ombord som båtägarna hoppas slippa använda. Text: Bengt Anderhagen Foto: Roland Brinkberg

MEN HAR DU en livflotte ombord och om olyckan skulle vara framme måste du vara säker på att den fungerar. Det är lätt hänt att man glömmer bort att lämna in den för service och ompackning, åren går fort. Var tredje år bör en livflotte för fritidsbruk ses över. När det gäller yrkessjöfart packas livflottarna om varje år.

Varför måste man packa om livflotten, vad är det som åldras?

– Liksom med en bil är det lämpligt att med jämna mellanrum kontrollera funktionen, säger Torbjörn Kyller, teknisk chef på Sjösäkerhetskompaniet, ett av de företag som är ackrediterat för att serva livflottar.

– Framför allt är det kontroll av utlösarhuvudet och att flaskan med uppblåsningsgas inte har läckt samt att flotten ”håller luften” när den är uppblåst. Dessutom innehåller varje flotte lös utrustning som i vissa fall har ett ”bäst-före-datum”, exempelvis ficklampsbatterier, sjösjukepiller, nödsignalmateriel, reparationslim och i vissa modeller även mat och vatten.

Vad bör jag som ägare tänka på när det gäller placering och förvaring?

– Det som gör att en flotte tar stryk är framförallt om den utsätts för ideliga temperaturväxlingar. Då kan kondens bildas som i värsta fall kan frysa till på natten och frostspränga någon vital del. Därför ska du ta in flotten i förrådet under vintern. Du

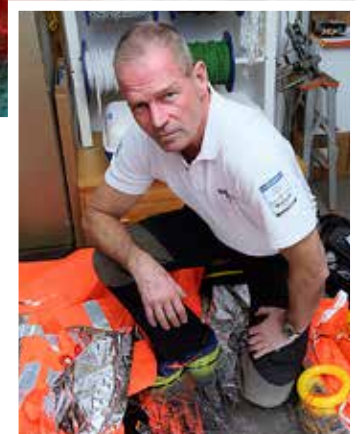
Per Geijer.

Foto: Stefan Nilsson Sjösäkerhet AB

Så här ser flotten ut och på bilden till höger ser man vad flotten innehåller.

Torbjörn Kyller.

ska inte heller använda flotten som sittplats eller kliva på den, då kan det lätt bli kross- eller klämskador som i värsta fall punkterar flotten. Om den exempelvis är placerad på en badplattform och ständigt blir helt överspölad får den inte heller så bra. Servar och underhåller du din flotte med jämna mellanrum kommer den att hålla i mer än 20 år, säger Torbjörn Kyller.

Om nu olyckan skulle vara framme och jag måste använda livflotten, hur gör jag och vad händer?

– Innan du slänger i flotten i havet ser du till att utlösningsslinan är fastsatt ombord, berättar Per Geijer, utbildningsansvarig på Sjösäkerhetskompaniet.

– När du rycker till i linan blåses flotten upp på några sekunder och är klar att ta emot de

nödstända. Helst vill man komma torrsködd ombord men det troligaste är att man får använda flottens antringssteg från sjön. När samtliga är ombord kapas utlösningsslinan som fortfarande är fast på fartyget. Det finns minst en uddlös kniv ombord på flotten, men var försiktig så att du inte punkterar flotten.

STÅNG ÖVERTRYCKSVENTILERNA

som sitter på flottens utsidor (kolsyrepatronen innehåller tillräckligt med kolsyra för att kunna blåsa upp flotten även när det är kallt varför överskottet blåser ut via övertrycksventilerna). Ballastsäckarna under flotten har till uppgift att göra flotten stabil och någorlunda komfortabel men risken är ändå stor att man kan bli sjösjuk.

Kyla är en annan riskfaktor

även om flotten har så kallad dubbelbotten. Sitt på din flytväst, stäng vindsyddet och försök att hålla torrt ombord. Sitt nära varandra för att hålla värmen. Här är det på sin plats att påpeka att det inte är någon fördel med en för stor livflotte, snarare tvärtom. Det är bättre att trängas i flotten och på så sätt hålla värmen. Dessutom gör tyngden att risken för att flotten kantrar minskar.

– Förhoppningsvis behöver du inte tillbringa alltför lång tid i flotten, kanske hann du sända ett nödmeddelande. Är du inomskärs kan du använda din mobil för att kalla på hjälp om du har den i ett vattentätt fodral. Och framför allt: gå inte i livflotten förrän det är alldeles nödvändigt – flyter fartyget är det ofta bättre att stanna kvar ombord än att lämna i panik, uppmanar Per. ☘